

İNKLÜZİV TƏHSİL ŞƏRAİTİNDƏ MÜƏLLİM HAZIRLIĞINA VERİLƏN PSIXOPEDAQOJİ TƏLƏBLƏR

KÖNÜL XUDAZADƏ

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

konul_@inbox.ru

Açar sözlər: müəllim, hazırlıq, inklüziv, psixoloji, fəaliyyət

Pedaqoji peşə fəaliyyətinə hazırlıq hər zamana görə müəyyən tələblərə cavab vermək zərurəti ilə üzləşmişdir. Belə ki, müəllimlik gələcək nəslin təlim-tərbiyəsi ilə birbaşa əlaqədə olan peşə olduğu üçün daima bu peşəyə hazırlığa verilən tələblər mühüm xarakter daşmışdır. Müəllim peşəsinə verilən müasir tələblər zamanın süzgəcindən keçib gələrək müəyyən dəyişikliklərə uğramışdılar. Lakin məsələ inklüziv şəraitə müəllim hazırlığından gedirsə məsələnin tərkibində dəyişikliklərin edilməsi zəruridir. Belə ki, əgər müəyyən dövrədək müəllim hazırlığına verilən əsas tələblər sırasında pedaqoji, psixoloji biliklər önəmli rolə malik idilirsə, bu gün bu tələb öz tərkibinə həm də inkişafın psixofizioloji xüsusiyyətlərinin bu sahədə olan bilik, bacarıq və vərdişlərin də daxil edilməsini zəruriləşdirir.

Pedaqoji fəaliyyətə hazırlığın əsası psixoloji hazırlıqdan başlayır. Çünki, peşəyə psixoloji hazırlığın kökündə insanın özünə və başqalarına olan münasibəti durur. Peşəni sevmək, ona münasibət bəsləmək, gələcəkdə özünü bu peşədə təsəvvür etmək, özünə inam, motiv, məqsəd və s. məsələlər məhz psixoloji hazırlığın üzərinə düşən öhdəliklərdir. Əgər peşə hazırlığı inklüziv təhsil sahəsi üzrədirsə, psixoloji məqamlara tələbat daha dərin xarakter almağa başlayır. Belə ki, inklüziv təhsil sahəsində fəaliyyət göstərəcək mütəxəssislərin hazırlığında nəzərə alınmalı olan ən vacib məqamlar, müəllimin inklüziv hazırlığının, inklüziv mədəniyyətinin, inklüziv düşüncəsinin olmasıdır. Təbii ki, müəyyən fənn istiqaməti üzrə psixopedaqoji təhsil alan tələbə inklüziv sahədə peşə motivlərinə malik olmalıdır. Özünü

gərgin psixoloji ab-havalı peşə fəaliyyətində təsəvvür etmək hər tələbə üçün arzu edilən deyildir. Empatiya hissənin formalaşması deyil, bu hissənin həyat tərzinə çevrilməsi gələcək peşə sahiblərinin qarşısında duran vəzifə olmalıdır. Təbii ki, buna təkcə vəzifə kimi yanaşsa, psixoloji məqamlardan söhbət belə gedə bilməz. Vəzifəyə həyatının ayrılmaz hissəsi, peşəsini sevdiyi üçün seçməsi, üzləşə biləcəyi bütün çətinlikləri qəbul etməyə hazır olan bir şəxsiyyət bu peşədə uğurla fəaliyyət göstərməyə qadirdir.

İnklüziv şəraitə müəllim hazırlığının əsasında peşə və şəxsi inkişaf məsələlərinin təsiri də böyükdür. Gələcək peşəsində uğurlu olmaq istəyən şəxs peşə bilikləri isitqamətində daima inkişaf etməli, yeni bilikləri köhnə biliklərlə əlaqələndirərək analiz etməli və yeri gəldikdə öz nöqtəyi nəzərini, təfəkkür məhsulunu ortaya qoymağı bacarmalıdır. Şəxsi inkişaf şəxsin öz üzərində işləmək qabiliyyətini tələb edən faktordur. Bu biliklərə sahib olmaq peşəyə hazır olmaq demək deyil. Peşənin tələblərinə cavab vermək özünü hazırlıq mərhələsində qazınan bilikləri mənimsəyərək, gələcək peşəyə daxilən hazır hiss etməkdə, təfəkkürün müstəqilliyində, peşə ilə bağlı qərarların verilməsində, və s. hallarda göstərir.

Hazırlıq mərhələsində nəzərə alınmalı olan məsələlərdən biri də təlimin optimallaşdırılmasında müəllimin peşə səriştəliliyinin olması, sağlamlıq imkanı məhdud uşağın hərtərəfli inkişaf etməsi üçün optimal şəraitin yaradılmasında əlindən gələni əsirgəməməsidir. Uşağın inkişafına təsir göstərə biləcək hər hansı bir maneənin aradan qaldırılması üçün gələcək kadrların müəssisə əməkdaşları arasında da birlik, fikir vahidliyinin formalaşdırılması, habelə psixoloji yardım modelinin yaradılması təqdirə layiq hesab edilə bilər. [1]

Ədəbiyyat

Ахметова Д.З. и др.; под ред. Д. З.Ахметовой. Педагогика и психология инклюзивного образования : учебное пособие – Казань : Познание, 2013, 204 с.